14 viii 70

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET
12. aastakäik
Toimetaja Juhan Kokla
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.) Hans Schöier
Peatoimetus ja talitus:
EESTI MAJAS, Stockholmis,
sissekäik, Kockgränd 2
Aadress: Box 16320
103 26 Stockholm 16
Telefon: 21 84 46
Toimetus Eskilstunas:
Toimetaja Jüri Aus
Aadr.: Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna. Tel.: 016/14 77 72
Tellimispostgiro nr. 28650
Tellimishinnad:
Aasta .... kr. 147:—
Termin (4 kuud) ...... kr. 53:—
Kuu .... kr. 15:—
Kuulutusehind 75 ööri mm.
Ärikuulutused 1 kroon mm.
Eskilstuna-Kurirens Tryckeri AB
Eskilstuna 1970

Eskilstuna-Kuriren
Reedel, 31. juulil 1970
Upplaga C
Nr. 174 (3458)

Alkohol rooli taga

Alkohol olgu organismist kadunud sõidu alguseks

Alkoholi käärimine on üks osa käärimisseene eluprotsessist. Ka taimede, loomade ja inimese juures produtseerub alkoholi. Loomulik alkoholisisaldus inimese veres ei tõuse üle 0,00003 (kolm sajatuhandikku) osa. Kui alkoholi sisaldus veres ületab vähemalt kümnekordselt vere normaalse alkoholi sisaldavuse, alles siis saab selle olemasolu panna tähele.

Alkohol lahustub kergesti vees ja mõningal määral ka rasvas. Ta tungib kergesti läbi raku seinte ja levib kogu kehas juba mõne minuti järele peale tarvitamist.

Alkoholi mõju on väiksem, kui seda tarvitatakse koos toiduga ja suurem, kui seda tarvitatakse tühja kõhuga, väsinult jne. Alkohol ei mõju kõigile tarvitajatele ühtlaselt. Raskema kehakaaluga isiku juures jaguneb alkohol suurema hulga kilogrammide peale ja alkoholi protsetuaalne sisaldus veres on väiksem. Naise koed imevad endasse vähem alkoholi, sama raske naise alkoholi sisaldus veres võrreldes mehega on suurem ja naise purjujäämine kiirem. Lahjemal kujul tarvitatud alkoholi mõju on väiksem.

Kui vere alkoholisisalduse maksimum on saavutatud, siis algab selle ühtlane langemine, kuni veri saab oma normaalseisu kolm sajatuhandikku.

Alkoholi tarvitamine peab lõppema vähemalt niipalju aega enne sõidu algust, et sõitu alustades ei oleks juhu veres enam alkoholi. Selle ajavahemiku pikkus sõltub alkoholi kontsentratsiooniastmest veres. Viimane sõltub sissevõetud alkoholi hulgast, jooja kehakaalust, joogi liigist, sellest, kas kõht oli tühi või täis jne.

Prof. L. Goldbergi katsete alusel püsib 70 kg kaaluval mehel saja grammi viina võtmisel alkohol kehas ca 4,5 tundi. Võimalikke kõrvalkaldeid arvestades võib see kõikuda 2 tunnist 15 minutist kuni 6 tunni 50 minutini. Poole liitri viina joomisel kulub alkoholi täielikuks kadumiseks organismist keskmiselt 22 tundi 50 min. või 11 t. 25 min. kuni 34 t. 15 min. Seda aega tuleb arvestada alkoholi esimese sõõmu joomisest, sest alkoholi põlemine algab kohe tema sissevõtmise järel. Alkoholi hulgana tuleb arvestada ühel joomingul sissevõetud alkoholi kokku.

Ideaalne on mootorsõiduki juhtide täielik hoidumine alkoholi tarvitamisest — täiskarskus.

Inimestel, kes on harjunud alkoholi abil "tuju tõstma", on kalduvus tarvitada alkoholi väsimus-, külma-, näljatunde jne peletamiseks. Autojuhile on niisugune kalduvus eriti ohtlik, sest väsimus, norutunne, tühi kõht suurendavad alkoholi mõjul. Tehnika valitsejaks ei kõlba alkoholi mõju all olev inimene.

Juba vähene alkoholi tarvitamine sõidu eel ja ajal suurendab liiklusõnnetuste arvu. Liiklusõnnetused ohustavad inimeste elu, tervist ja töövõimet.

Kõigis riikides on keelatud ja karistatav mootorsõidukite juhtimine, kui juht on alkoholi mõju all.

Rangetest eeskirjadest ja nõuetest hoolimata tabatakse okupeeritud Eestis aastati ligi viis tuhat inimest auto või mootorratta juhtimiselt sellal, kui neil on veres suuremal või väiksemal määral alkoholi. Alkohol pääseb rooli tahavad sallitavaks alkoholi tarvitamiterve rea asjaolude tõttu, mis kutsuvad esile, soodustavad või teese sõitmise eel või selle ajal.

ALKOHOLI TARVITAMISE PÕHJUSEID

Alkoholi tarvitamise põhjused on väga mitmekesised. Neid võib jaotada sisemisteks ja välimisteks.

Sisemiseks põhjuseks on inimese enda alkoholitarve ja seda esile kutsuvad tegurid. Alkoholitarbe, me võime seda ka joomahimuks nimetada, aluseks on soov tuju tõsta, et põgeneda reaalsusest. Tahetakse olla võimas, tark, rikas, teiste hulgas välja paista, kuid ei suudeta neid soove realiseerida. Sellest tekib norutunne, mannetus- ja jõuetustunne, rahulolematus ümbruse ja iseendaga. Nendest vabanemiseks püütakse end viia seisundisse, et neid ei märgata, et põgeneda reaalsuse est jas gata, et põgeneda reaalsuse eest ja sulgeda silmad ning kõrvad tõelisuse ees. Sellega tõeline seisund ei parane, inimene lihtsalt ei märka enam oma tõelist seisundit. Alkoholi pruukimine noru-, väsimuse ja näljatun-

Järg. lhk. 2.

Lühiuudiseid Ameerikast

- Allegheny kolledzhi Meadvilles lõpetas cum laude ja kiituskirjaga saksa keele ja kirjanduse alal Mari Rinne. Ühe aasta õppis ta Marburgi ülikoolis Saksamaal. Ta sai 1970/71. õppeaastaks kirjanduse abiõpetaja stipendiumi Pittsburghi ülikooli.
- Sõjaväeteenistuse loterii tulemuste järgi võetakse 1971.a. esimestena sõjaväkke noormehed, kes on sündinud 9. juulil 1951.a., ja viimastena need, kes on sündinud 7. juulil samal aastal. Kui on ühel päeval mitu sissekutsumiskandidaati, siis viimaseks jääb see, kelle perekonnanimi algab tähega "Y".
- Vandemeeste kohus leidis valetunnustuses süüdi olevat Esindajatekoja esimehe (speakeri), demokraat John W. McCormacki assistendi dr. Martin Sweigi, kes koos advokaat Nathan Volosheniga kasutas speakeri ametibürood ebaseaduslike tehingute jaoks.
- President Richard Nixon korraldas UN 25. aastapäeva märkimiseks Valges Majas vastuvõtu sajale külalisele, nende hulgas UN-peasekretär U Thant ja ameerika ning teiste maade esindajaid UN-s.
- 87 USA senaatorit mõlemast parteist kirjutasid all[illegible] [illegible]sele protestikirjale, mis [illegible] sõjavangide halva kohtlemise pärast saadeti Põhja-Vietnami peaministrile Pham Van Dongile. Protestiga ei ühinenud senaatorid Fulbright, Kennedy, McCarthy jt.
- President Richard Nixon kutsus Luisvilles, Kentycky osariigis nõupidamisele 13 osariigi kubernerid abinõude otsimiseks, kuidas aidata USA vaesuspiirkondade elanikke. Idarannikult võtsid nõupidamisest osa New Yorgi, Pennsylvania ja Marylandi kubernerid.
- Ühendriikide merevägi andis tellimise 30-le uuele veealuste laevade vastu võitluseks konstrueeritud moodsale hävitajale, mis lähevad kogusummas maksma 2,5 miljardit dollarit. Esimene tellitud laevadest valmib ja rakendatakse teenistusse 1974. aasta sügisel.

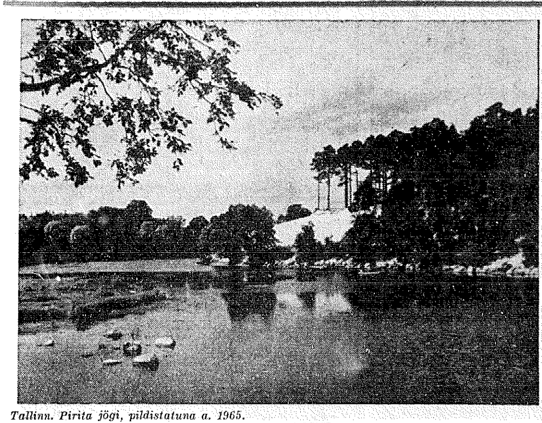

Tallinn. Pirita jõgi, pildistatuna a. 1965.

Atlandi ookeani veealuse mäestiku gigantsed varad

Uurimused näitavad, et piki Atlandi ookeani ulatub [illegible] pooluseni veealune mäestik, mille hari asub keskmiselt 3500 m sügavusel. Et kasutada selles mäestikus leiduvaid maavarasid, on kavas ühe veealuse linna ehitamine. Hoonestiku osas vastavad kavad ja plaanid lõid USA kontserni General Electric konstruktorid. Arvatakse, et esimesed maarded võidakse sellest veealusest mäestikust päevavalgele tuua juba enne aastatuhande lõppu.

Veealune asula ise koosneb keradest, millede läbimõõt 4 meetrit. Katsetel näitasid need kerad oma vastupidavust vee survele. Ühenduse veepinna ja asula vahel võimaldavad sügav-sukelduspaadid. Inimesed, kes lähevad vee alla, peavad vedelikku hingama. Katsed loomadega näitasid, et see on võimalik.

Vajaliku energia allvee-asulale ja -tööstusele annab aatomreaktor. Katseid vedeliku hingamise osas korraldab ja juhib Duke ülikooli professor Johannes Kylstra.

Mäestiku kõrval esinevad maavarad Atlandi ookeani põhjal veel kerakujuliste kivikestena. Peamiselt sisaldavad need kivid rauda ja mangaani. Ka on kõik kuristikud ja sügavamad lohud täis neid kive. Samuti ei puudu võimalused maaõli leidmiseks. Teadlased nimetavad seda kõike veealuseks kullaks.

USA majandusajakiri "Management Review" näitab, et õlikontsernid teostasid juba enam kui 8600 veealust puurimist õlivarude avastamiseks. Ka on USA teadlaste kasutada praegu 30 sügav-sukelduspaati ehk nn. rakett-paati, mis võimaldavad uurimistööde teostamise.

Ühel uurimislaeval õnnestus kaamera "surumine" 6000 m sügavusse ja nii Atlandi ookeani põhja fotografeerimine. Fotod näitasid, et ookeani põhja katavad kerakesed. Hiljem õnnestus ka nende kerade kättesaamine. Analüüs näitas, et need kerad sisaldavad raua kõrval veel mangaani (45 prots), koobaltit (1prots.), niklit (1,4 prots.) ja vaske (1,8 prots.).

Üldse katavad need kerad umbes ühe neljandiku Atlandi ookeani põhjast ja nende kogukaal võib ulatuda umbes 500—1000 miljardi tonnini. Ühel leiukohal arvestati nende kerade väärtus ühel ruutkilomeetril 0,6 miljardile dollarile.

Veealuste õliväljade osas avastati, et need ei asu mitte kuskil sügavamal kui 200 meetrit ookeani põhjast. Üldse leiti maaõli ja maagaasi juba seitsmest kohast. USA okeanograaf Roger Revelle arvestused näitavad, et Atlandi ookeani veealuste õlivarude väärtus tõuseb üle 3500 miljardi dollari.

Kolmas avastus näitas, et ka Atlandi veealune mäestik sisaldab erakordsel määral maavarasid. Selle mäestiku uurimiseks ning veealuste maavarade päevavalgele toomiseks investeerisid USA kontsernid Grumman, Lockheed, North American Aviation, Litton, General Electric, General Dynamics ja teised ühiselt miljonid dollarid.

Ka kuulub nende kontsernide programmi 3500 m sügavusele ühe veealuse linna ehitamine. See projekt kannab nimetust Bottom Fix.

Süvavee uurija Jacques Piccard kasutas seni sukeldumiseks teraskera, mille ehitas Krupp. Selles keras laskus Piccard 1960. aastal 10 740 m sügavusele. Terase halvaks omaduseks aga on korrosioon. See pärast kasutatakse veealuse linna ehitamiseks klaasi.

Nimelt avastasid Corning Glass Company tehnikud, et mida sügavamale vee alla lasta õõnes klaaskera, seda tugevamaks ta muutub. Kera koostatakse tükkidest (ühenduste pärast) ja tükkide sidumiseks kasutatakse titaani. Katse selle keraga 3500 m sügavusel õnnestus augustis 1969.

Vajalikku õhku veealusele linnale kavatsetakse toota mereveest. Inimesed, kes rakendatakse selle projekti teostamiseks, kannavad nimetust — akvanaudid. Nende jaoks kõik vajalikud veealused masinad ja seadmed on konstrueerimisel. Maarete transport-vahendite ehitamise projekt kannab nimetust "Turtle" (kilpkonn).

Esimene veealune jõujaam (katsete korraldamiseks) peab valmima juba aastal 1971 ja esimese osa "Bottom Fix" süsteemi merepõhjale paigutamine peab toimuma aastal 1974. Nendest esimestest katsetest oleneb ka kogu projekti teostamine. Teadlased igatahes ei kahtle selles, ja siis kuulub USA-le ka see au olla mitte ainult Kuu, vaid ka ookeanide veealuse maa vallutaja.

H.H.

Vene edutab piimandust

MOSKVA — N. Liidu valitsus teatab, et põllumajanduse produktsiooni tõstmiseks on otsustatud maksta põllumajapidamistele piima eest 20-50 prots. rohkem senisest hinnast. Samuti lubatakse kõrgemaid hindu maksta nende põllumajandusan[illegible]uste eest, mis kolhoosid ja sovhoosid on produtseerinud üle ettenähtud normide.

"Rootsi järv" KANADAS

Seoses Eesti Üliõpilaste Seltsi 100-aasta-juubeliga viibis suuren grupp Eesti Üliõpilaste Seltsi liikmeid Rootsist koos omakstega Ameerika mandril. Pärast nädalaaegset viibimist USA-s sõitsid Rootsi-külalised Kanadasse, kus kogu nädala jooksul jätkusid EÜS-i pidustused mitmesuguste kokkutulekutega EÜS-i majas, Toronto Eesti Majas ja Montrealis.

Vahepeal paljusid Torontos elunev adv. Ants Kerson ja tema abikaasa pianist. Stella Kerson Rootsi-külalisi oma suvilasse, mis asub Torontost ligikaude 100 miili põhjapool ja on eestlastele tuntud suvepuhkuse kohaks. Sõit Six Mile Lakease toimus autodega ja seejuures avanes Rootsi-külalistele võimalus tutvuda ka Kanada maastikuga. Kuna Six Mile Lake on oma kaljuste kallaste ja paljude saartega mitmeti sarnane Rootsi järvedel, siis leidsid Rootsi-külalised Kanadas eest ka "tükikese Rootsit".

Lõuna-Ontario eestlaste suvepäeval, millega ühtlasi tähistat "Seedriorus" 15-aastast juubelit, kogunes eestlasi lähedalt ja kaugelt.

Dr. Suurküla SURNUD

Göteborgis suri käesoleva nädala teisipäeval 63 aasta vanuses südameataki tagajärjel tuntud silmaarst dr. Jüri Suurküla.

Doktor Suurküla oli iseseisvas Eestis Tartu ülikooli silmakliiniku juhataja.

Akad. eksamid

Uppsala ülikooli lõpetasid fil. kan.-eksamiga Helle Kanger Uppsalast ja Margareta Tõnisson Sandvikenist ja fil. lic.—eksamiga Kert Kurg Stockholmist.

Tänapäeva Tallinn. Eesti Riiklik Vabaõhumuuseum, mis tulevikku planeeritud uues pealinnas kuulub nn. puhketsooni.

Ellamaa Turbatehas Eestis on meie vanim turbatööstus

Ellamaa Turbatehas on vanim turbatööstus Eestis. Tehase kasutada on kaks suurt raba — Ellamaa ja Sooniste. Aastal 1968 hinnati nende soode turbavarusid õhukuiva turbana veel 4 768 000 tonnile kütte- ja väetusturba osas ning 1 161 700 tonnile alusturba osas. Aastas toodetavat praegu 17 000 tonni kütteturvast, 25 000 tonni väetusturvast ja 35 000 tonni alusturvast. Seega jatkub alusturvast veel 35 aastaks ning kütteja väetusturvast 90 aastaks.

Broshüüris "Ellamaa Turbatehas poolesajandi künnisel" (Tallinn 1969) näitatakse, et Ellamaa elektrijaam, mis valmis aastal 1923, enam ei tööta. Kütteturba tootmist Sooniste ja Ellamaa rabas alustati juba 1918. aastal. Alguses organiseeris seda Eesti raudteevalitsus, hiljem Riigi Turbatööstus, mis aastal 1936 muudeti aktsiaseltsiks "Eesti Turbatööstused".

Praegu allub Ellamaa Turbatehas Eesti NSV Kohaliku Tööstuse Ministeeriumile. Tehas ise asub nüüd Harju rajoonis, Tallinnast 50 km edelasse, Tallin—Haapsalu raudtee lähedal. Lähemad raudteejaamad on Ellamaa ja Turba. Aastail 1945—1957 olid Ellamaa Turbatehase juhatajaiks venelased. Alles aastal 1957 määrati tehase direktoriks ja eestlane.

Omariikluse aastail konstrueeris j/s. "Franz Krulli" tehas (praegune Tallinna Masinatehas) originaalse turbamasina. Ka valmistas "Franz Krull" turbaelevaatoreid. Aastal 1935—1940 toodeti Ellamaal juba 47 000 tonni kütteturvast aastas. Rabas töötas hooajal kuni 700 inimest. Nendest töölistest, kes omariikluse aastail Ellamaa Turbatehases töötasid, töötavat nüüd seal veel ainult üks — peaturbameister August Jürisnaa.

Ellamaa alusturbavabrik hävis sõjatules. See suudeti taastada alles 1961. aastal. Seda turvast toodata nüüd freesimismeetodil. Kõigi turbaliikide tootmine on siiski täielikult mehhaniseeritud. Selle tulemusena vähenes ka töötajate arv. Samuti ka ühe tonni kütteturba omahind. Aastal 1968 valmis ka alusturba pallimise fabrik.

Tükk- või nn. presskütteturba kõrval hakati Ellamaa tootma ka freesküttevast. Aastal 1950 suudeti freesküttevast toota juba 47 000 tonni. Kuid siis lõppes kõik krahhiga. Üteldakse, et "see oli maksimaalne, aga ühtlasi ka viimane freesküttevast tootmine Ellamaal, sest sellest toodangust kasutati Ellamaa elektrijaamas ära vaevalt 10 prots., üle 40 000 tonni märgus rabas ja kanti hiljem kahjumina maha". Seda samal ajal, kui Tallinnas seisid inimesed küttesabas, ja kui osal elanikest puudus küte.

Väetusturba tootmise kohta seletatakse, et "toorturba kasutamine otseselt väetamiseks ei ole majanduslikult ega agrotehniliselt õige. Teaduslikud instituudid töötasid välja turba rikastamise meetodid ja tehnoloogia, mille rakendamisel saadi kvaliteetne organilis-mineraalne väetis TMAV (Turvas-mineraalammoniak väetis).

Selle väetise põhiosa moodustab kõrge lagunemisjärguga turvas, millele lisatakse mineraalväetisena fosforit ja kaaliväetis, ning ammoniaakvesilahust, mida turvas suurepäraselt seob. Alates 1962. aastast toodetakse TMAV-d pidevalt ja müüakse ümbruskonna majandeile. Ellamaa Turbatehas on praegu ainuke Eestis, kus valmistatakse TMAV-d."

Ellamaa Turbatehas on üldse toonud oma 50 tegevusaasta jooksul 1 019 000 tonni kütteturvast, millega säästeti 26 000 hektarit metsa, 141 200 tonni organilis-mineraalseid väetisi, mis vastab 250 000 tonnile laudasõnnikule ning 122 600 tonni alusturvast.

Töölised elavad peamiselt Turba asulas. Nende kasutada on seal söökla 40 kohaga ja klubihoone kusjuures samas hoones asub ka raamatukogu, raadiosõlm ja kinoruumid. Leivatehas valmis 1958. aastal, kuid suleti juba 1963. aastal, sest "leiba hakati andma tsentraliseeritud korras Keilast. Leivatehase ruumidesse esitas turbatehas siis betoontorude valmistamise seadise. Ka valmisid viimaseil aastail traktorite garaazh, auto- ja mootorvedurite garaazh, materjalide ladu ning remondi- ja mehhaanikatöökoda."

Tehase juhtkonda kuuluvad: direktor Johannes Tuisk, tootmisjaoskonna juhataja Arnold Jürgenson, tema asetäitja Evald Mitt, remondi- ja mehhaanikajaoskonna juhataja Väino Valts ja kapitaalehitusosakonna juhataja Heino Raiestee.

METSAKODU UUDISMAA
POSTIARVE 69 47 71 [illegible]
VABAÕHUPIIRKOND EESTI SKAUTLIKELE NOORTELE

UNO noortekongress

Liitunud Rahvaste algatusel toimus New Yorgis 9.-18. juulini ülemaailmne noorte kokkutulek. Kongressi korraldamist oli põhjustanud nähe, et mitmesugused noorte rühmitused, eriti pikajuukselised ja sandaaljalgsed, on ilmutanud vähe huvi maailmaorganisatsiooni tegevuse vastu. Seepärast tuli UNO juba viimasel aastavahetusel mõttele korraldada kongress noorte kaasatõmbamiseks maailmaorganisatsiooni töösse, mille 25. aastapäeva tähistatakse eeloleval sügisel. Üritus pidi mitte ainult alla kriipsutama UNO huvi noorsoo vastu kogu maailmas, vaid siluma ka teed tulevase generatsiooni osavõtule rahvusvahelisest tööst.

Kava kohaselt oleks kongressist pidanud osa võtma ümmarguselt 750 delegaati nii maailma kõigist riikidest kui mitte-iseseisvatest maadest ja nn. vabadusliikumistest. Tegelikult tuli kokku 650 delegaati 113 maalt, kuigi UNO liikmesriikide arv on 126. Kutsest ütlesid ära ka paljud maailmaorganisatsioonis mitte-esindatud Puna-Hiina, Lõuna-Korea ja Lõuna-Vietnam ja FNL. Seevastu olid Rahvus-Hiina, Lõuna-Korea ja Lõuna-Vietnam omad noortedelegaadid kohale saatnud. Mis puutub noorte esindajatesse üldse, siis oli N. Liit lisaks oma delegatsioonile pannud välja ka Valge-Vene ja Ukraina omad. Silmatorkav oli seejuures, et vastupidi ameerika ja teiste noorte esindajatele olid sovjettide delegaadid enamikult üle 30 aasta vanad ja seega mitte enam noored.

Paljud olid lootnud, et UNO noortekongress kujuneb rohkem universaalseks, vähem lahkheliliseks ja mitte nii blokkidega seotuks kui vanema põlve esindus Liitunud Rahvaste täiskogus. Eriti optimistlik oli UNO peasekretär Thant, kui ta kongressi avakõnes 9. juulil avaldas lootust, et noorsugu võib tõhusalt kaasa aidata maailmaprobleemide eelarvamistete arutamisele ja pinevuse vähendamisele rahvusvahelises elus. Tegelikult läks kõik palju teisiti. Kas vähestest teadmistest tingituna või lihtsalt hoolimatusest parlamentaarse korra vastu osutus noortekongress vaevalt vähem lahkheliliseks ja blokkidest vabamaks. Suhteliselt rahulikult arenes töö ainult komisjonides, kus arutati hariduse, arengu ja miljöö küsimusi.

Kisa, kära ja löömingud iseloomustasid seevastu tööd rahuküsimusi arutavas komisjonis, mida juhatas üks palestiinlane. Rahvus-Hiina-Lõuna-Korea ja Lõuna-Vietnami delegaadid jäeti seal sõnaõiguseta, kui koaluti Kuuba ja Pakistani noorte aruandekava esitamiseks kongressi üldkogule. Tolles kavas mõisteti USA hukka kaheksas punktis, ütlemata sõnagi N.Liidu kohta. Puudust lubati parandada täiendava punkti lisamisega, kuid tegelikult seda ei tehtud. Lugu lõhnas loomulikult pettusega, mille taga seisid sovjettide delegaadid. Nad osutusid mitte ainult aastatelt vanemaks kõigist teistest, vaid ka kutseliselt vilunud manipuleerijateks nii noortekongressi komisjonides kui üldkogus.

Olukord jäi kaootiliseks kuni üldkogu koosoleku viimaste tundideni 18. juulil. Alles siis läks kongressi valdaval enamusel korda läkituses UNO täiskogule võtta sisse üleskutse N. Liidule, et ta viivitamatult tõmbaks tagasi omad väed Tshehhoslovakkiast ja täielikult taastaks demokraatia tollel maal. See nõudmine oli üldkoosolekul vähemalt kuuskümmend korda üles tõstetud, kuid alati lämmatatud Sovjetitruude pahempoolsete tohutu lõugamise ja haamerdamisega. Nõnda kulus aega enne kui valdav enamus ennast lõpuks maksma pani.

Rahulikumalt läksid läbi noortekongressi pika läkituse teised punktid. Ühendriikide "imperialismi" kõigil aladel hukka mõistes nõutakse ühtlasi "ameerika agressiooni" kohest lõpetamist Indohiinas. Lähis-Ida küsimuses kuulutatakse "täielikku solidaarsust" araabia rahvastega nende konfliktis Iisraeliga. Edasi tembeldatakse Kreeka, Hispaania ja Portugal "fashistlikeks riikideks". Lõpuks pannakse ette, et noortekongressid jatkuksid kokkutulekuga igal teisel aastal.

Noortekongressi mottoks oli tänavu "Rahu, progress ja rahvusvaheline koostöö". Esimesel kokkutulekul on sellest vaevalt midagi lunastatud. Kuid iga algus on raske ja võibolla paraneb olukord, kui noored saavad aru sovjeti eakate delegaatide tõelisest rollist.

A.K.

Alkohol rooli taga

Algus lk. 1

de peletamiseks mõjub organismile eriti kahjulikult. Alkohoolseid jooke kaldutakse tarvitama just seal, kui seda kõige vähem tohiks teha.

Välistel põhjustel on suur tähtsus. Inimesel endal on nõrk alkoholi tarve, alkoholi tarvitama mõjutavad teda teised inimesed. Meil valitseb seltskondlik joomasund. Joomakommete-tervisejoomine, kokkujoomine, liigud jne. täitmine on kui ühiskondlik kohustus, mille täitmisest kõrvalhoidjaid naeruvääristatakse, pilgatakse jne.

TÕELIST PALET EI TUNTA

Mõni inimene ei tea, et ka vein ja õlu võivad olla ohtlikud. Mõni ei tea seda, kui suur või väike alkoholiannus toob kaasa riski suurenemise. Ei teata kui kaua pärast joomist püsib alkoholi mõju. Vähe tuntud on vaimse hoiaku muutumine alkoholi mõjul ning selle tagajärjed liikluses.

Ka juhi ajutised või alalised vaimsed omadused võivad ohustada liiklusalast julgeolekut. Need vaimsed häired võivad kaines olekus olla alla surutud, alkoholi mõjul toimuv enesekriitika nõrgenemine aga päästab nad vabadusse.

Inglismaal ühes politseiringkonnas 1957.-1959.a. raskemates liiklsseeskirjade rikkumises süüdi olnud 653 isiku hulgas olid peaaegu pooled varem karistatud. Loata sõitjate hulgas oli varem karistatuid 79 prots. ja surmaga lõppenud avariide põhjustajatest 80 prots. Ka Rootsi, Saksa, USA, Kanada andmed räägivad sama keelt.

Teise, suhteliselt väiksema rühma inimesed, kellel puuduvad normaalsed väärtushinnangud. Kõik need põhjused võivad olla üksteisega läbi põimitud.

Alkoholijoobes sõitmine on kergemate tagajärgede puhul administratiivkorras karistatav õigusrikkumine, raskema avarii korral kuritegu. Kaaskodaniku surnukssõitmist loetakse võrdseks tahtliku tapmisega. Süüteo vahenditeks on mootorsõidukid ja alkohoolsed joogid.

SALLIV SUHTUMINE

Joobnute käitumist püütakse mõista ja andestada. "Joobnu inimese asi. Mis sa joobnult ikka võid nõuda?!" Enese täisjoomine on nii mõtlejate arvates mingi õnnetus, mis võib tabada iga inimest ja ei sõltu joobnu enda tahtmisest. Joobnud olek on seega õnnetus ja mitte süütegu. Kuigi sallivat suhtumist ei saa lugeda vahetuks osavõtuks süüteost, on ta sisult süütegu soodustav nähtus. Ta kõrvaldab süüteo kordasaatmise teelt moraalsed tõkked. Purjutavate autojuhtide soosimine on aktiivne tegevus liiklusõnnetuste arvu suurendamiseks. See on liiklusõnnetuste vastu peetava võitluse saboteerimine.

LIIKLUSÕNNETUSED

On tarvis selgitamiste ja sunnivahendite tarvitamise läbi saavutada: 1) et hoidutaks vabatahtlikult ning teadlikult purjuspäi sõitmisest; 2) et ei mõjutataks kedagi ebakainena rooli taha istuma ega pakutaks alkohoolseid jooke isikule, kes hakkab autot juhtima; 3) et avalik arvamus mõistaks hukka ebakaines olekus sõitmise; 4) et ei sõidetaks sõidukis, mille juht on purjus või pohmeluses; 5) et teatataks ametivõimudele liiklusohutuse rikkumist alkoholi tarvitamise tõttu; 6) et hukkamõist suunataks kõigi nende vastu, kes otseselt või kaudselt aitasid kaasa süüteo sooritamisel; 7) et võetaks ära juhtimise võimalused isikutelt, kes juhtimise ajal ei ole kained.

Soome algkoolidesse viidi sisse kodanikuõpetus, mille kavva kuulub ka liiklus- ja karskusõpetus.

Objektiivsed teadmised peavad kujundama üldise sallimatu hoiaku ebakaines olekus sõitmise vastu ja juhtide teadlik ning vabatahtlik hoidumise sellest. Ühelgi autojuhil ei tohi olla kahtlust selles, et kõik alkohoolsed joogid suurendavad liiklusõnnetuste tekkimise võimalusi. Idasaksamaal tahetakse keelustada mootorsõidukite juhtidele alkohoolsete jookide müüki.

Austrias kaalutakse küsimust, kas ei tuleks karistada neid sõitjaid, keda tabatakse sõitmas autos või muul mootorsõidukil, kui nad on teadlikud, et selle juht on alkoholi mõju all. Peamiseks liiklusohutuse tagatiseks jääb ikkagi juhtide eneste vastutustunne.

Mootorsõiduki juhtimine ebakaines olekus on tahtlik kuritegu, seepärast pole tingimisi karistamised siin omal kohal. Okupeeritud Eestis kohaldatavad karistused on juhiloa äravõtmine, rahatrahv, vabaduse-kaotus koos ühiskondlikele töödele panekuga.

Okup. Eesti Ülemnõuk. Pressidiumi 26. dets. 1964.a. seadluse järgi võetakse autode, mootorrataste, traktorite, trammide jne juhtimise eest ebakaines olekus juhtimisõigus ära kuuest kuust kuni ühe aastani. Sama süüteo kordumisel kolme aasta jooksul, samuti esmakordsel liiklusõnnetuse põhjustamisel võetakse juhtimisõigus ära ühest kuni kolme aastani.

Viimase kolme aasta jooksul korduvalt liiklusõnnetuste põhjustamise või transpordi üleandmise eest isikule, kes ei oma juhiluba või on ebakaines olekus, võetakse juhtimisõigus ära ühest kuni kolme aastani või trahvitakse kuni 50 rublaga.

Okup. Eesti Kriminaalkoodeksi alusel karistatakse mootorsõidukit juhtivat isikut, kes rikub liiklemise eeskirju ja põhjustab teise isiku raske kehavigastuse või suure varandusliku kahju, vabadusekaotusega kuni kolme aastani või ni või teatud tegevusalal tegutseparandusliku tööga kuni ühe aastamise õiguse äravõtmisega kuni viie aastani. Kui põhjustati eriti raske tagajärg, siis karistatakse vabadusekaotusega kahest kuni seitsme aastani.

Liiklusvahendi rooli tagant mittekainena tabatud isiku juhiloale lüüakse nn. "joodikutempel" s.o. märkus: "Juhtis masinat ebakaines olekus".

Liiklusohutus ei ole kellegi erasi, see puudutab iga inimest. Keegi ei tea, millal või kus ta ise või mõni ta lähedane võib purjus sõidukijuhi ohvriks langeda. Seepärast peaks liiklusohutus olema kõigi ühiskonnaliikmete südameasjaks.

BERNHARD MAELO

Eesti Päevalehe ristsõna nr. 25

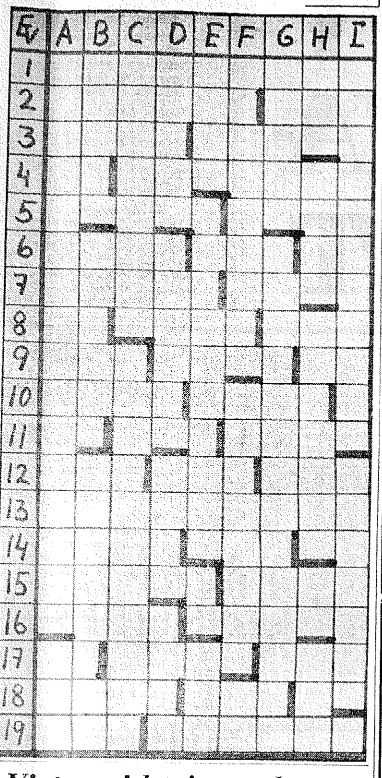

Paremale: 1-A suurim teater maailmas (ehitatud Vana-Rooma riigis) 2-A ajalooline keel 2-G progress 3-A jalgpallitäht Itaalia rahvusmeeskonnas 3-E tuntud nimi Maranata-liikumises 4-A noot 4-C paneb südame kiiremini kloppima 5-A ettejõudmine 5-F äri reklaam 6-A veega läbiimmutatud muld 6-E kuju Naumburgi kuulsas kirikutornis 6-H prantsuskeelne artikkel 7-A on see, kes ei saa magada 7-F virk 8A noot 8-C lammas (saksa k.) 8-G vana (ingl.k.) 9-A kevadkuu 9-D liha (inlg.k.) 9-H vanuse 10-A naise nimi 10-E pugi, söö 11-A Rootsi teadete-agentuur 11-C vaimustus 11-F roheline pind 12-A ise (lad. k.) 12-D poliitiline org Rootsis 12-G liiklusvalve 13-A ülikooli piltlik nimetus (lad. k.) 14-A jälle 14-E pinna mõõt 14-H noot 15-A mitte tagasi 15-F sidesõna 16-A kalapüügiriist 16-E Kalmani operett 17-A noortetegelase ning kirjaniku Vaks'i eesnimi 17-C naise nimi 17-G augu ja võlli omavahelise ühendamise viis 18-A talvine spordiala 18-E härra Hispaanias 18-H astatiin 19-A rootsipärane mehe nimi 19-D puude mahumõõt (om. kääne).

Alla: 1 A-1 tuntud revüüteater Stockholmis ä B-1 tähtkuju C-1 ilupõõsas D-1 USA osariik E-1 tuntud eesti ärimees Stokholmis F-1 ühevõrdseks tegema G-1 riik Euroopas H-1 peen karv I-1 meeskonda laevale palkama H-1 rootsipärane naise nimi E-5 soojaks tegema B-6 kreeka- ja roomakatoliku ühendatud kiriku liige D-6 kasakapealik G-6 enesearmastaja, egoist zh-8 lamba liik C- 9mingi keele idioomide kogum F-10 saares tik Vaikses Ookeanis B-12 lill D-12 tõug I-12 vanaaegne sõjalaev E-15 on (ingl k.) H-15 ilmakaare intern. lüh. D-16 meloodia A-17 Soome kirjanik E-17 Rootsis keelatud putukamürk H-17 arhitektide ühing Rootsis. (lüh) F-1 8diftong.

Lahendus 24:

Paremale: 1 vend 4 alatu 7 sale 10 Pae 11 era 13 ais 14 spasm 17 aas 18 in 19 ema 20 alp 22 nr 23 sund 24 Sunne 26 Aada 27 aar 28 NKI 29 irin 31 aitas 32 Gent 35 ibeer 36 ilmus 37 valu 38 salat 41 tema 42 nej 43 luu 44 sõlg 46 nugis 47 maal 50 ai 51 hai 53 pea 55 vi 56 lee 58 pisik 61 aar 62 and 63 aju 64 duur 65 ulaka 66 Elva.

Alla: 1 Vainu 2 ees 3 daam 4 Aus 5 ava 6 Ulm 7 siil 8 Lea 9 erand 10 pais 12 Asra 15 puuri 16 sinna 19 Edinburgh 21 paigutama 24 Saarsen 25 eksitus 29 irv 30 iil 33 ese 34 tea 39 ajuti 40 alibi 44 sala 45 õlend 48 avaja 49 liru 52 avar 54 eile 57 edu 58 puu 59 sea 60 kea 61 Aav.

Taagepera professoriks

(VE) — Dr. Rein Taagepera on kutsutud Kalifornia Ülikooli juurde poliitiliste teaduste professoriks, assistent professorina. Ta alustab oma õppetööd seal eeloleval sügisel.

Dr. R. Taagepera omab doktori kraadi füüsikas ja on seni töötanud sellel alal Dupont'i kompanii juures Newarkis, Delaware'is. Hiljem omandas dr. R. T. oma töö kõrvalt ka poliitilistes teadustes M. A. (magistri) kraadi ja on esinenud mitmetel teaduslikel konverentsidel osavõtjana ning referendina. Ta on avaldanud teaduslikke ajakirjades, nagu näiteks "Sovjet Studies", mida annab välja Glasgow Ülikool Inglismaal. Samuti on ta regulaarselt välja andnud ja ka ise majandanud bülletääni "Estonian Events", mis on teadlaste ringkondades tunnustust ja tähelepanu võitnud. Tema erialaks on olnud Balti küsimused.

K. A.

Lätis kisti punalipp vardalt maha

(VE) — Läti kompartei häälekandja CINIA avaldas teate, milliseid nõukogude ajalehed harva toovad.

Riias olid aprilli algul kohtu ees kaks noort, A. Misulavins ja E. Liepina. Nad olid möödunud okteoobrirevolutsiooni pidustuste puhuks heisatud N. Liidu riigilipu vardast maha kiskunud. Esimesele mõisteti pooleist, teisele üks aasta karistust.

CINIA teatel olid noored M. Binuns, J. Vilkaus, A. Brusteins, G. Karpus, B. Beinarts ja G. Grauberers "nõukogude riigisümboli rüvetamist rahulikult pealt vaadanud ilma seda takistamata". Esimesed kolm heideti välja ülikooli arstiteaduskonnast. Kas tka karistatud ja teised pealtvaatajad üliõpilased olid, seda CINIA ei ütle, samuti ka mitte seda, kus Riias lipp maha kisti.

Vietnami-küsimused pressikonverentsil

(VE) — Ühendriikide president Nixon [illegible] Washingtonis toimunud pressikonverentsil, et tema valitsus ei nõustu ühelgi juhul pealesurutud koalitsioonivalitsusega Lõuna-Vietnamis. Peatudes Kesk-Ida probleemide juures mainis president, et N. Liidu relvakoguste ja meeste arvu suurendamine Kesk-Idas hävitab jõudude tasakaalu selles piirkonnas ning selle tulemusena võivad mõlemad pooled astuda samme, mis viivad suurema sõjani.

Peatudes pikemalt Lõuna-Vietnami küsimuste juures, kriipsutas president alla, et Pariisis toimuvatel rahuläbirääkimistel ei suruta Lõuna-Vietnamile peale koalitsioonivalitsust. President väitis, et Lõuna-Vietnami valitsus tuleb moodustada nendest inimestest, keda Lõuna-Vietnami rahvas ise juhtkonda valib.

Kommenteerides Ühendriikide vägede väljatõmbamist Vietnamist, mainis president, et tal ei ole anda täiendavat informatsiooni oma plaanide kohta, mille alusel Vietnamist tuuakse oktoobris ära 50 000 ameeriklast. President peatus järjekordselt Kambodzha operatsioonide juures ning tõstis esile, et need operatsioonid täitsid täielikult oma ülesande, kuna Ühendriikide kaotused Vietnamis on praegu madalaimad nelja viimse aasta kaotustega võrreldes.

President kinnitas, et ta on Ühendriikide uuele peadelegaadile Pariisis andnud laialdased volitused, kuid ta keeldus lähemalt selgitamast nende volituste sisu.

KIRIKLIKKE teateid

Usulised raadiosaated igal pühap, teisip. ja reedel kl 18.30—18.45 lühilainel 31 m. Trans Wolrd Radio.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Jakobis peajumalat. 2/8 kl 9.30, õpetaja Eduard Kägi, orelil P. Ardna, armulaud, laulur. Õpetaja Kägi kõnetunnid iga päev kl 18—19 tel. 031/23 56 65.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Nelipühi kirik Filadelfia, Rörstrandsg. 7, jumalat. 2/8 kl 12.30. A. Söderlund, J. Palmestav. Solist E. Laan. Palve- ja piiblitund 7/8 kl 19.

STOCKHOLM: Norrmalmi Bapt.-Kirik, Norrtullsg. 37, jumalat. 2/8 kl. 15, Endel Jürimäe Torontost ja Oskar Loogna. Solist Asta Kaups Torontost.

ALINGSÅS: KFUM aula, Östra Kyrkogata 8 B, jumalat. 2/8 kl. 11. A. Milder, lauluettekandeid.

Göteborg: Blå Bandet, Erik Dahlbergsg. 19, jumalat 2/8 kl 11, V Kubja.

GÖTEBORG: Smyrna Nelipühikog, Hökeg. 24 Gilead, 1/8 palvetund Helenevikis kl. 18, 2/8 jumalat. kl. 15, A. Milder, koor, 5/8 Jonseredis Kyrkog. 3 B piiblit. Ibsensgatan 4 piibli- ja palvet. 4/8 kl. 18.

HÄLSINGBORG: Slottshagskyrkan, Långvinkelsg. 26, jumalat. 1/8 kl. 19, Malve, Vilja ja Allan Laur'id.

NORRKÖPING: Tabernaakel, Kungsgatan 26, jumalat. 2/8 kl. 16.30 koos soomlastega, J. Freiman Nyköpingist. Eesti Osak, Bråddg. 54, palvetund 1/8 kl 18.

- **Arhitekt SAR Uldenago Kivikas on asunud Sparbankernas Arkitektkontor och Centralupphandling AB shefarhitekti asetäitja ja ühtlasi sama asutuse Lõuna-Rootsi regioonikontori juhataja kohale Malmös. Ta töötas seni Malmö linna planeerimisasutuses.**
- **Jaapni rahvaarv oli 1970.a. 31. märtsiks 103 522 000 (mehi 51 076 000 ja naisi 52 446 000). M.a. sama perioodiga võrreldes on rahvaarv seega 770 000 võrra kasvanud.**

Leinateateid

†

Vaikselt lahkus igavesele unele
meie armas hoolitsev ema

Emilie Straus

N-na Pellar

* 1. 9. 1876 Rakveres
† 6. 7. 1970

Mälestavad leinas

POEG ja MINIAD

Maetud Haljala kalmistule
11/7 1970.

Meie südamlik tänu kõigile, kes
meie armsa abikaasa ja ema

Ella Troon'i

viimsele puhkepaigale saatmisest osa võtsid, tema puhkepaika ilusate lillede ja pärgadega kaunistasid ning meile meie leinas kaasa tundsid.

ABIKAASA
TÜTRED PEREKONDADEGA

Juta Juuno't

mälestavad tema II surma-
aastapäeval 31. juulil

ABIKAASA ja OMAKSED

---

†

Oma armast

Doktor

Jüri Suurküla

mälestavad sügavas leinas

ERNST NIITEPÕLD
perekonnaga
ADO PARLO
abikaasaga
ROBERT REBAS
perekonnaga
HEINO RIOMAR
perekonnaga
JUHAN SAARSE
perekonnaga
MARGARETHA PUUSEPP
THEA ROOG

---

†

Oma armast vilistlast

Jüri Suurküla

mälestab sügavalt leinates

EESTI ÜLIÕPILASTE SELTS

---

†

Pikema haiguse järele lahkus
meie hulgast

Alfred Berkman

* 15. 5. 1901
† 26. 7. 1970

Leinavad

ABIKAASA ja LAPSED
Kodumaal
ÕED ja VEND
Rootsis

Matusetalitus toimub laupäeval,
1. augustil kell 13 Väster-
Haninge kirikus.

---

†

Armast vennanaist

Ida Herodes't

mälestavad

ARTHUR HERODES
perekonnaga
PAUL HERODES
perekonnaga

---

†

Meie armas

Emma Mäetalu

Leinas

ARTUR
IRENE
EHA
LINDA
UNO

---

†

Stockholmi Eesti Gümnaasiumi

Rektor

Henno Jänes

Mälestab leinas

STOCKHOLMI EESTI
ALGKOOL

---

†

Ühingu asutajat ja esimeest

Rektor

Henno Jänes't

mälestab leinas ja austuses

EESTI
GÜMNAASIUMIÕPETAJATE
ÜHING

---

†

Rektor

Henno Jänes't

mälestab kurbuses

EUGEN KIIMAN
perekonnaga

---

†

Oma armast vilistlast

Henno Jänes't

mälestab sügavalt leinates

EESTI ÜLIÕPILASTE
SELTS

---

†

Oma liiget

Henno Jänes't

leinab

EESTI PEN-KLUBI

---

†

Oma kauaagset nõukogu ja
juhatuse liiget

Henno Jänes't

leinab

EESTI ÕPETAJATE
KESKÜHING

---

†

Oma kauaaegset endist
esimeest

Fil. lic.

Henno H. Jänes't

mälestab leinas

ROOTSI-EESTI
ÕPPERAAMATUFOND

---

†

Oma kauaaegset Kooli- ja
Noortetoimkonna liiget

Fil. lic.

Henno H. Jänes't

mälestab leinas

EESTI KOMITEE